

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ TARİHİ

JILL LEPORE

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0296
Tarih: 081

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ TARİHİ
JILL LEPORE

Özgün Adı
These Truths:
A History of the United States

Türkçesi
İrem G. Şalvarcı
Bariş Arpaç

Yayın Danışmanı
Ekrem Demirli

Proje Editörü
Merve Nur Yaman

Kapak Görseli ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Kitap Editörü
Hatice Erva Akça

Son Okuma
Munise Şimşek

VakıfBank Kùltür Yayınları
İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdeniz Caddesi
No:7/A1 – Kat 13
Ümraniye 34768 İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2024

ISBN 978-625-6647-20-6

Kitabın Türkçe yayın hakları Anotolia Lit Telif Hakları Ajansı aracılığı ile VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Matsis Matbaa Anonim Şirketi
Tevfikbey Mah Dr. Ali Demir Cad.
No: 51 Kobi İş Merkezi
Sefaköy-Küçükçekmece/İstanbul
Tel : (0212) 624 21 11
Sertifika No : 75309

1. Baskı: Nisan 2024

AMERİKA
BİRLEŞİK DEVLETLERİ
TARİHİ

JILL LEPORE

TÜRKÇESİ
İREM G. ŞALVARCI
BARIŞ ARPAÇ

JILL LEPORE

Harvard Üniversitesi'nde Amerikan tarihi profesörüdür. 1987 yılında Tufts Üniversitesi'nden İngilizce lisansı ile mezun olan Lepore, 1990 yılında Michigan Üniversitesi'nde Amerikan Kültürü alanında yüksek lisans ve 1995 yılında Yale Üniversitesi'nde Amerikan Çalışmaları alanında doktora yapmıştır. Harvard Tarih Bölümü'ne 2003 yılında katılmış ve 2005-10, 2012 ve 2014 yıllarında Tarih ve Edebiyat Programı Başkanı olarak görev yapmıştır. 2005 yılından beri *The New Yorker*'da Amerikan tarihi, edebiyatı ve siyaseti hakkında yazılar yazmaktadır. Deneme ve eleştirileri *The New York Times*, *The Times Literary Supplement*, *The Journal of American History*, *Foreign Affairs*, *Yale Law Journal*, *The American Scholar* ve *American Quarterly* dergilerinde yayımlanmıştır. Çevirisini sunduğumuz kitabı *These Truths: A History of the United States* uluslararası çok satanlar listesine girmiş ve *Time* dergisi tarafından son on yılın en iyi kurgu dışı kitabı seçilmiştir. Ödüllü bir profesör olan Lepore, kanıt, tarihsel yöntemler, beşeri bilimler ve Amerikan siyasi tarihi alanlarında dersler vermektedir.

İREM G. ŞALVARCI

1997 yılında doğdu. Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı. Şu an ise yüksek lisans eğitimine Orta Doğu Teknik Üniversitesi İngiliz Edebiyatı bölümünde devam etmektedir. Aynı zamanda Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

BARIŞ ARPAÇ

1997 senesinde İstanbul'da doğdu. Lisans ve yüksek lisans eğitimlerini Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı. Doktora eğitimine aynı üniversite ve bölümde devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

Teşekkür	11
Dipnotlar Üzerine Not	13
Giriş: Meselenin Belirlenmesi	15

BİRİNCİ BÖLÜM: FİKİR (1492 – 1799)

Bir: Geçmişin Doğası	31
İki: Yönetenler ve Yönetilenler	59
Üç: Savaşlar ve Devrimler Üzerine	101
Dört: Bir Ulusun Anayasası	139

İKİNCİ BÖLÜM: HALK (1800 – 1865)

Beş: Rakamların Demokrasisi	187
Altı: Ruh ve Makine	223
Yedi: Gemiler ve Gemi Enkazları Üzerine	269
Sekiz: Savaşın Yüzü	309

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DEVLET (1866 – 1945)

Dokuz: Vatandaşlar, Bireyler ve İnsanlar Üzerine	351
On: Verimlilik ve Kitleler	401
On Bir: Radyo Anayasası	463
On İki: Modernitenin Vahşiliği	515

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: MAKİNE (1946 – 2016)

On Üç: Bilgi Dünyası	565
On Dört: Doğrular ve Yanlışlar	631
On Beş: Savaş Hatları	687
On Altı: Bozulan Amerika	761
Epilog: Meseleyi Yeniden Ele Almak	831
Dizin	837

*Önce kendimizi azat etmeliyiz
Sonrasında ülkemizi kurtarmalıyız*
Abraham Lincoln, 1862

TEŞEKKÜR

Bir kitap yazmanın ömürlük bir iş olduğu doğrudur. Bu gerçeklik bu kitap için de geçerlidir. Kitapta bulunan materyalin büyük çoğunluğunu yıllardır derslerimde öğretmekteyim. Öncelikle, meraklı soruları ile benim de merakımı artıran, varsayımlarıma karşı çıkan ve bilgimi güçlendiren öğrencilerime teşekkürü borç bilirim.

İkinci olarak iş arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım. Bu kitabı yazabilmek için daha önce hiç üzerine çalışmadığım birçok insan, olay, fikir ve kurum hakkında araştırmanın ve öğrenmenin, son derece önemli Amerikalı tarihçilerin ve siyaset bilimcilerin eserlerini okumanın keyifli görevini üstlendim. Deneyimleri benim için farklı açılardan da eğitici oldu. Son derece cömert iş arkadaşlarım taslaklarımı okuyup tavsiyelerde bulundular. Problemleri kısımlarda destek verdiler. Özellikle David Armitage'a, David Blight'a, Tomiko Brown-Nagin'e, David Carasco'ya, Linda Colley'e, Nancy Cott'a, Noah Feldman'a, Gary Gerstle'a, Annette Gordon-Reed'e, John Harpham'a, Elizabeth Hinton'a, Adam Hochschild'a, Tony Horwitz'e, Maya Jasanoff'a, Walter Johnson'a, Jane Kamensky'e, James Kloppenberg'e, Ann Marie Lipinski'ye, Louis Menand'a, Charles Maier'e, Lisa McGirr'e, Julie Miller'a, Martha Minow'a, Benjamin Naddaff-Hafrey'ye, Latif Nasser'a, Sarah Phillips'e, Leah Price'a, Emma Rothschild'a, Bruce Schulman'a, Erik Seeman'a, Rogers Smith'e ve Sean Wilentz'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bu kitabın kimi versiyonlarını sunduğum Birleşik Devletler Donanma Akademisi'nde [US Naval Academy] düzenlenen George Bancroft Memorial Dersleri, Indiana Üniversitesi'nde düzenlenen Patten Dersleri, Northwestern Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümü'nde düzenlenen Richard Leopold Dersleri, Harvard Kennedy Hükümet Okulu'nda Basın ve Politika üzerine düzenlenen Theodore H. White Dersleri, Toronto Üniversitesi Fikirler Tarihi'nde düzenlenen F.E.L. Priestley Memorial Dersleri, Connecticut Üniversitesi Storrs Seçkin Konuş Araştırmacı Dersleri ve Case Western Reserve Üniversitesi Seçkin Callahan Dersleri sırasında beni dinleyen seyircilerin son derece yararlı yorumlarından da istifade ettim. Harvard Üniversitesi'ndeki seminerler sırasında özellikle de Tarih Bölümü'nden, Nieman Kurumu'ndan ve Anayasal Hükümet Üzerine Program'dan; Cambridge Üniversitesi ve New York Metropolitan Sanat Müzesi'nin Amerikan Kanadı'ndan son derece elzem öneriler aldım.

Bu kapsamdaki kitapların her biri uzun yıllar verilen emeklerin birikiminden oluşuyor. Bu kitabı yazabilmek için vergilendirme, borç ve siyasi danışmanlık tarihinden tutun Jane Franklin, Andrew Jackson, Woodrow Wilson ve Barack Obama'nın hayatlarına kadar daha önce –derslerde, makalelerde ve kitaplarda– anlattığım birçok hikâyeye tekrar dönüp baktım. Eski derslerimden, araştırmalarımın, yazılarımdan ve özellikle de *The New Yorker*'da yazılmış makalelerden son derece yararlandım. Her zaman olduğu gibi editörüm Henry Finder'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Derginin okuyucuları, bu sayfalarda dolaşan eski dergi denemelerinin hayaletlerini tanıyabilirler. Yeni bir biçimde ve tamamen farklı bir amaç için hayata geçirilmişlerdir; –ve son notlar zincir gibi arkalarından takırdamaktadır.

Norton'dan Jon Durbın bu kitabı yazmamı önerdiğinde onun deli olduğunu düşünmüştüm. Ama istediği için de müteşekkirim. Tina Bennett'e de yüreklenirdiği için teşekkür ederim. Peter Pellizzari, Thera Webb ve Sean Lavery kontrol işini üstlenerek beni birçok hata yapmaktan kurtardılar. Muhteşem Pembroke Herbert illüstrasyonları derledi. Rebecca Karamehmedovic ise izinlerin peşinden koştu. Norton'da çalışan Marie Pantojan ve Don Rifkin her şeyin yolunda gittiğinden emin oldular. Norton'daki editörüm Robert Weil'in tutkusu ve bilgeliği rakipsizdi.

Sevgili arkadaşlarıma sonsuz teşekkürler: Adrianna Alty, Elise Broach, Jane Kamensky, Elisabeth Kanner, Lisa Lovett, Liz McNerney, Bruce Schulman, Rachel Seidman ve Denise Webb. Paul ve Doris Leek ebeveynlerim oldu. Ve Gideon, Simon, Oliver ve Tim Leek'e de teşekkürlerimi ve ebedî sevgimi sunarım.

DİPNOTLAR ÜZERİNE BİR NOT

Bu kitap sayısız ana kaynaktan ve bolca akademik yazından yararlanmaktadır. Başlıca kaynaklarımı belirlemek ve atıflarımı kısa tutmak için gayret gösterdim. İkincil kaynaklardan ziyade, ana kaynaklara atıf vermeyi tercih ettim. Tam başlık sadece kaynağa verilen ilk atıfta verilmiştir. İnternette kolayca ulaşılabilen, iyi bilinen ve kamuya açık dokümanlar –örneğin zafer konuşmaları, adaylık kabul konuşmaları, parti platformları ve derlemelerin online edisyonları– için genelde atıf verdim. Fakat bir URL vermedim. *The New Yorker* için yazdığım makaleler için yürüttüğüm araştırmalardan yararlandığımda atfı bu makalelere değil makaleler için yararlandığım kaynaklara vermeyi tercih ettim.

GİRİŞ

MESELENİN BELİRLENMESİ

Tarihin akışı tahmin edilemezdir, hava kadar dengesizdir, sevgi kadar vefasızdır; uluslar zorbalıkla hırpalanarak, açgözlülükle yozlaşarak, tiranların eline düşerek, haydutlar tarafından yağmalanarak ve laf cambazları tarafından karıştırılarak merak ve şansla yükselir ve çöker. Tüm bunlar, *New-York Packet* isimli bir gazetenin okurlarının, gazetenin ilk sayfasında “Güneşin Doğuşu ve Batışı”nı, “Hava Durumu”nu, “Günlerin ve Gecelerin Uzunluğu”nu tahmin eden tabloları içeren bir almanak reklamını ve bunlara ek olarak tamamen yeni bir şeyi daha gördükleri 30 Ekim 1787 Salı gününe kadar doğrudu: Devlet organlarının hareketlerini ve bu organların güçlerinin ayrılığını, sanki bunlar güneş ve ayın olağan hareketleri ya da gelgit gibi birer fizik problemiymişçesine şemalandırmaya çalışan dört bin dört yüz kelimedenden oluşan Birleşik Devletleri Anayasası.¹ Tarihin gidişatının artık öngörülebileceği ve kurulacak olan devletin de şans eseri değil, mantık ve seçimle yönetileceği yeni bir çağın başlangıcını simgelemesi istenmişti. Bu fikrin temelleri ve kaderi Amerika tarihinin hikâyesidir.

Anayasa hem emek hem de tartışma gerektirmişti. Kısa pantolonlu, ter içindeki Anayasa Kongresi delegeleri, yaz boyunca Philadelphia’da gizliliğin kavurucu sıcaklığında buluşmuş ve tartıştıkları odanın camlarını kulak misafirlerine karşı tahtalarla kapatmışlardı. Eylül ayının ortalarına gelindiğinde dört sayfa parşömene yazılmış bir taslak hazırladılar. Bu taslağı, ilk harfini, tıpkı bir kuşun pençesine benzeyen kocaman bir W’ olarak hazırlayacak baskıcılara, matbaacılara gönderdiler:

Biz Birleşik Devletler halkı, daha mükemmel bir birlik kurabilmek, adaleti tesis etmek, yurt içinde huzuru temin etmek, güvenliği sağlayabilmek, herkesin refah düzeyini yükseltmek hem kendimiz hem de gelecek nesillerimiz için özgürlük nimetini güvence altına alabilmek için Amerika Birleşik Devletleri Anayasası’nı mukadder görüyor ve kuruyoruz.

Yaz günleri yerini sonbahara bırakırken, gazetelerinin ve almanaklarının arasına sıkıştırılmış anayasayı bulan Birleşik Devletler’in özgür insanlarına saman balyalar-ken, deri döverken, ilahi söylerken ve ana babalar büyürken kilo alan çocuklarının

1. *New-York Packet*, 30 Ekim 1787.

* İlk cümlesi “We the People of the United States” diye başlar. –çn.

elbiselerindeki dikişleri sökerken kendilerine bu anayasayı onaylayıp onaylamadıkları soruluyordu.

Bu ilginç ve karmaşık belgeyi okuyarak planının ne olduğunu tartıştılar. Kimisi yeni sistemin federal hükûmete –Başkan’a, Kongre’ye, Yüksek Mahkeme’ye veya üçüne birden– çok fazla güç vermesinden korkuyordu. İmzalamayı reddeden delegelerden biri olan altmış bir yaşındaki Virginialı George Mason gibi pek çok kişi, anayasanın bir haklar beyannamesi içermesini istiyordu (Kongre’de Mason, “Bir beyannamenin hazırlanması sadece birkaç saat alır” diye rica etmiş, fakat olumlu cevap alamamıştı).² Kimileri bu beyannamenin en ince ayrıntısına kadar söyleniyordu. Kolay okunur bir şey değildi. Kimileriye tamamını çöpe atıp sıfırdan başlamayı teklif etti. Bir vatandaşı, “Son kongreyi göreve çağıran güç, yeni bir kongre çağırabilir mi?” diye sordu. “İnsanlar hâlâ kendi kendilerinin efendileri değil mi?”³

Söyledikleri çoğu şey kayıt altına alınmıştır. James Madison bir keresinde “Çoğu ulusun bebeklik dönemleri ya sessizliğe gömülmüş ya da fablarla örtülmüştür” demiştir.⁴ Bu Birleşik Devletler’in başına gelmedi. Onun bebekliği, tıpkı cam bir kavanozda saklanan süt dişleri gibi, Anayasanın dört parşömen yaprağında, çok eski bir iklimin hava durumunu gösteren almanakların sayfalarında ve yeni hükümet sisteminin lehinde ve aleyhinde yazıların yanında nakliyat haberlerinin, mezat duyurularının ve –kadınlar ve çocuklar, köleler ve hizmetçiler gibi– hiçbir zaman kendi kendilerinin efendileri olmamış ve hem kendileri hem de gelecek nesilleri için özgürlük nimetini güvenceye alabilmek umuduyla kaçan insanların geri dönmeye ilişkin ilanların bulunduğu yüzlerce gazetenin içinde korunmuştur.

Onay zamanı, koşuşturma ve iş dolu normal bir Ağustostu. 30 Ekim 1787 gününün *New-York Packet* sayısında bir okul müdürü, “okuma, yazma, aritmetik ve muhasebe” konularında belediye binasına yakın bir odada ders verebileceğini duyurdu. Mal varlığı büyük oranda “hapların ve ilaçların geniş ve genel bir tasnifi”nden oluşan Gearey, Champion, and Co. açık arttırmaya çıkarılacaktı. Londra’dan ve Liverpool’dan gelen çok direkli gemiler ve St. Croix, Baltimore ile Norfolk’tan gelen süslü guletler limana demir atmışlardı. Charleston ve Savannah’dan gelen şalupalar da pruva halatlarını rıhtıma bağlamışlardı. Bir İskoç, çalınan on dört karış boyundaki kestane rengi, “tırısı ve eşkini pek güzel, azametli bir hayvan” olan

2. 12 Eylül 1788, *The Records of the Federal Convention of 1787*, ed. Max Farrand, 3 cilt, (New Haven, CT: Yale University Press, 1911), 2:588.

3. “An old Whig IV,” [Philadelphia] *Independent Gazetteer*, 27 Ekim 1787.

4. James Madison’dan William Eustis’e, 6 Temmuz 1819, *The Papers of James Madison*, Retirement Series, ed. David B. Mattern, J. C. A. Stagg, Mary Parke Johnson ve Anne Mandeville Colony, 12 cilt (Charlottesville: University of Virginia Press, 2009), 1:478-80.

kısrakını getirene ödül vaat ediyordu. Peck Slips'de deposu olan bir tüccar, okurların kurutulmuş morina, bolca şeker pekmezi, fiçılanmış öğütülmüş zencefil, York romu, salamura morina, yazı kâğıdı ve erkek ayakkabısı sattığını bilmelerini istiyordu. Ve *Columbian Almanack* anayasayı ek olarak sunan ve sunmayan versiyonlarıyla matbaa dükkânında satışıydı ki, burada New Yorklular aynı zamanda ücret karşılığında şu iki kişiyi de satın alabilirdi:

SATILIK. CAZİP, genç bir kadın NEGRO HİZMETÇİ, 20 yaşında, sağlıklı ve su çiçeği geçirmiştir; genç bir erkek çocuğu vardır.

Söylenene göre annenin “eli ev işlerine son derece yatkın”dı. Bebeği “yaklaşık altı aylık”tı ve hâlâ emiyordu. İsimleri verilmemişti.⁵ Akıl ve seçimle değil, şiddet ve zorbalıkla yönetiliyorlardı.

Köleliğin acımasızlığı ve eczacılıktaki son haberlerin arasında, o günün *New-York Packet*'ının ikinci sayfasında “THE FEDERALIST No. 1” başlıklı bir makale yayınlandı. Otuz yaşında, küstah bir avukat olan Alexander Hamilton tarafından anonim olarak yazılmıştı. Okurlarına, “Amerika Birleşik Devletleri için yeni bir anayasayı değerlendirmeye davet ediliyorsunuz” diye seslenmişti. Fakat işin ucunda daha önemli şeyler de vardı. Yanlış bir kararın, “insanlığın genel felaketine” neden olacağı konusunda ısrarcıydı. Birleşik Devletler'in politika biliminde bir deney olduğunu ve devletler tarihinde yeni bir çağ yarattığını savunuyordu:

“Öyle görünüyor ki davranışları ve duruşlarıyla içinde buldukları toplumun derinlemesine düşünme ve seçim yoluyla iyi bir hükûmet kurmaya gerçekten yetenekli olup olmadığı veya siyasi yapıları için sonsuza kadar tesadüf ve zora bağlı olmaya mahkûm olup olmadığı gibi önemli bir meseleye karar vermek, bu ülkenin insanlarına bırakılmıştır.”⁶

Bu, o Ağustos'un meselesiydi. Ve bir nevi o günden sonra her mevsimin, güneşin her doğuşunun ve batışının, yağmurlu ve karlı günlerin, açık ve bulutlu günlerin, her çakan şimşegin meselesi olmuştu. Politik bir toplum gerçekten tesadüf ve şiddet, ön yargı ve hile yerine tefekkür ve seçim, akıl ve hakikatle yönetilebilir miydi? İnsanların kendi kendilerini, yargı ve şefkatle adil bir biçimde ve birbirlerini eşit görerek yönetmelerini mümkün kılacak bir iktidar organizasyonu –bir anayasa– var mıydı? Yoksa çabaları, yapıları ne olursa olsun yozlaşmaya, yargıları demagoglar tarafından bulandırılmaya, mantıkları da öfke için terk edilmeye mahkûm muydu?

5. *New-York Packet*, 30 Ekim 1787.

6. *A.g.e.*

Hava durumu nasıl olursa olsun bu mesele, Amerikan tarihinin meselesidir. Aynı zamanda bu kitabın da meselesidir: Dört asırlık Amerikan deneyinin temelini, izlediği yolu ve sonuçlarını açıklamak. Basit bir mesele değildir. Bir kere *The Consitution Made Easy* [Kolay Anayasa] isimli bir kitaba rastlamıştım.⁷ Anayasa kolaylaştırılmaz. Hiçbir zaman kolay olması amaçlanmamıştır.

Amerikan deneyi üç farklı siyasi fikre –ki bunlara Thomas Jefferson “Bu gerçekler” der– dayanıyordu: Politik eşitlik, doğal haklar ve halkın egemenliği. Jefferson, 1776 senesinde, Bağımsızlık Bildirgesi’nin bir taslağında, “Biz bu gerçekleri kutsal ve yadsınamaz kabul ediyoruz” diye yazmıştı:

Herkes eşit ve bağımsız yaratılmıştır. Ve bu eşit yaratılıştan dolayı aralarında hayatın korunumu, özgürlük ve mutluluğu arama hakkı gibi fitri ve vazgeçilmez haklara sahiptir ve bunları korumak için hükümetlerin insanlar arasında kurulması, adil haklarını yönetilenin rızasından alması gerekmektedir.

Bu fikirlerin kökleri Aristoteles kadar antik, Genesis kadar eski ve dalları bir meşenin dalları kadar uzundu. Fakat bunlar bu ulusun kuruluş ilkeleridir: Bunlar ilan edilerek ulus oluşmuştur. Takip eden asırlarda bu ilkeler el üstünde tutulmuş, yerilmiş, bunlara karşı çıkılmış, onlar için ve onlara karşı mücadeleler verilmiştir. Benjamin Franklin, Jefferson’ın taslağını okuduktan sonra tüylü kalemini eline alarak, “kutsal ve yadsınamaz”ın üzerine çizmiş ve “bu gerçekler”in aslında “apaçık” olmasını önermişti. Bu öyle küçük bir kelime değişikliği değildi. Kutsal ve yadsınamaz gerçekler Tanrı tarafından gelen kutsal ve dinî konulardı. Apaçık olan gerçekler ise ampirik ve gözlemlenebilir doğa kanunları ve bilimle ilgili konulardı. Bu ayırım Cumhuriyet’i neredeyse parçalayacaktı.

Bu ayırım hâlâ –neredeyse her daim– abartılmaktadır ve aslında bu satırlardaki farklar gibi, temelde ayrı tarzları olan Jefferson ve Franklin arasındaki farkı da abartmak kolaydır: Franklin’in revizyonu daha kuvvetlidir. Asıl ihtilaf kendilerinden önce birçoğunun da yaptığı gibi, her ikisi de kendi tarzında inancı ve mantığı bir araya getirmeye çalışan Jefferson ve Franklin arasında değildir. Asıl ihtilaf “bu gerçekler” ve olayların gidişatı arasındadır: Amerikan tarihi bu gerçekleri doğrular mı yoksa onlarla ters mi düşer?

Deney başlamadan önce Bağımsızlık Bildirgesi ve anayasayı yazan kişiler tarihin son derece dikkatli bir etüdünü yapmıştır. Hayatları boyunca tarih üzerine çalışmışlardı. Eğri büğrü ve çilli elleriyle 1787’de anayasayı imzalayan seksen bir yaşındaki Benjamin Franklin, kambur ve çökmüştü. Dal gibi dimdik ve yirmi beş yaşında olduğunu 1731’de “Observations on Reading History” başlıklı bir makaleyi,

7. Michael Holler, *The Constitution Made Easy* (n.p.: The Friends of Freedom, 2008).

“tesadüfen korunmuş küçük bir kâğıt parçasına” yazmıştı.⁸ Ve tarih hakkında okumaya, not almaya ve yıllar boyunca kendisine aynı soruyu sormaya devam etti: Geçmiş bize ne öğretmektedir?

Birleşik Devletler, büyük oranda ahlaki bir fikir olan ve kökenleri Hristiyanlıkta olan eşitliğe adanmışlığa yaslansa da aynı zamanda korkusuzca ve çekinmeden sorgulamaya adanmışlığa da dayanır. Kurucuları, İskoç bir filozof ve tarihçi olan ve 1748’de, “Savaşların, entrikaların, fraksiyonların ve devrimlerin kayıtları, deneylerin bir koleksiyonudur” yazan David Hume’a katılıyordu.⁹ Gerçeğin, ahlak üzerine fikir yürüterek bulunabileceği gibi tarih çalışmalarıyla da bulunabileceğine inanıyorlardı.

21. yüzyılda ve ondan önceki yüzyıllarda Amerikalıların ortak bir geçmişini paylaşmadıkları ve çürük bir temele inşa ettikleri cumhuriyetlerinin sallantıda olduğu sıkça söylenir.¹⁰ Bu argüman kısmen kökenlerle ilgilidir: Amerikalıların kökenleri hem fatihlere hem de fethedilenlere hem kölelere hem de köle sahiplerine hem Birlik’e hem de Konfederasyon’a, hem Protestanlara hem Yahudilere, hem Müslümanlara hem de Katoliklere, hem göçmenlere hem de göçmenliği bitirmek için savaşanlara dayanır. Amerikan tarihinde –neredeyse tüm ulusal tarihlerde– bir kişinin kötü adamı diğerinin kahramanıdır. Fakat bu argümanın bir kısmı ideolojiyle ilgilidir: Birleşik Devletler tarihi bir grup fikir üzerine kurulmuştur. Fakat Amerikalılar o kadar ayrıışmışlardır ki artık bu fikirlerin bile ne olduğu üzerine bir fikir birliği yoktur –daha önce olduğu da meçhuldür.

Bu kitabı yazdım, çünkü başlangıcından günümüze ve bu ayrışmaların ötesine geçen bir Amerikan tarihi yazma girişimi uzun zamandır denenmemişti, önemliydi ve denemeye değer görünüyordu. Bunun önemli olmasının nedenlerinden biri, tarihi bir sorgulama biçimi olarak –kolay ve rahatlatıcı bir şey olarak değil, talepkâr ve yorucu bir iş olarak– görmenin ulusun kuruluşunda son derece önemli olduğudur. Bu da yeni bir şeydi. Batı dünyasındaki eski hikâyeler, *İlyada* ve *Odyseia*, şarkı olarak söylenen ve anlatılan, savaşlar ile krallar ve insanlar ile tanrılar hakkındaki odlar ve hikâyelerdir. Bu hikâyeler birer anıttı, tıpkı antikite tarihi gibi birer anıt görevi görürlerdi. Thukydides, “Ben çalışmamı o anın alkışları için bir deneme olarak değil, tüm zamanların bir mülkü olarak yazdım” demişti. Herodotos tarih yazmanın amacının, “insanın ürettiği şeyleri zamanın silememesi” olduğuna inanıyordu. Yeni bir tarih yazımı, daha az anıtsal ve daha sarsıcı bir

8. Benjamin Franklin, “Observations on Reading History,” 9 Mayıs 1731, *The Papers of Benjamin Franklin* (bundan sonra PBF olarak anılacaktır), çevrim içi baskı Franklinpapers.org.

9. David Hume, “An Enquiry Concerning Human Understanding [1748],” *Essays and Treatises on Various Subjects* (Boston: J. P. Mendum, 1868).

10. Örneğin, Ross Douthat, “Who Are We?” *New York Times* [buradan sonra NYT olarak anılacaktır], 4 Şubat 2017.

biçimde ilk olarak 14. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Kuzey Afrikalı Müslüman bir âlim olan İbn Haldûn 1377’de tarihi, “var olan şeylerin nedenlerinin ve kökenlerinin” araştırılması olarak tanımladığı dünya tarihiyle ilgili eserinin önsözünde “Tarih felsefi bir bilimdir” demişti.¹¹

Düşe kalka tarih sadece bir bellek biçimi olmaktan çıkarak felsefe gibi tartışılan, kanıtları incelenen ve argümanlarına karşı argüman üretilen bir araştırma biçimi olmuştur. 17. yüzyılın başlarında Sir Walter Raleigh, *History of the World* kitabını, beş yüz kitaplık bir kütüphane bulundurmasına izin verilen Londra Kulesi’ndeki zindanda yazmaya başlamıştı. Raleigh’in açıklamasına göre geçmiş, “Ölü atalarımızla tanışmamızı sağlar” fakat aynı zamanda, “diğer insanların geçmişte yaşadıkları ızdırapları, kendi hatalarımızla ve hak etmediğimiz ızdıraplarla karşılaştırıp, bunlara uygulayarak” bugüne de ışık tutar.¹² Geçmişin incelenmesi, bugünün zindanlarının kapılarını açmaktır.

Geçmişe dair bu yeni anlayış, tarihi, inançtan ayırma girişiminde bulunmuştu. Dünya dinlerinin kitapları –Yahudi İncil’i, Yeni Ahit ve Kur’an– içlerinde gizemler, sadece Tanrı tarafından bilinen ve inançla ulaşılan gerçekler barındırır. Yeni tarih kitaplarında tarihçiler, gizemleri çözmeyi ve kendi gerçeklerini keşfetmeyi amaçlıyorlardı. Reveranstan sorgulamaya, gizemden tarihe geçiş Birleşik Devletler’in kuruluşu için son derece mühimdi. Bu durum ne din hakkında ortaya çıkan gerçeklerden inancı soyutlamayı gerektiriyordu ne de insanların doğruyu yanlıştan ayırma zorunluluklarını ortadan kaldırıyor. Fakat sonuçları gerekçelendirmek için geçmişi şüpheliğe maruz bırakarak başlangıçlara bakmayı değil, bunları kanıtlarla sorgulamayı gerektiriyordu.

1776’da İngiliz bir bakkalın kanı kaynayan oğlu Thomas Paine, *Common Sense*’de “Basit gerçekler, basit argümanlar ve sağduyudan başka hiçbir şey önermiyorum” yazmıştı. Paine’in argümanına göre kralların yönetme hakkı yoktu, çünkü eğer atalardan kalan monarşinin soyunu başlangıçlarına kadar takip edebilseydik –“eğer antikitenin örtüsünü kaldırıp, bunların ilk ortaya çıkışlarına kadar gidebilseydik”– “bunların ilkinin, huzursuz bir çetenin baş kabadayısından başka bir şey” olmadığını görürdük. James Madison Amerikalıların tarihî şüpheliğini ve bu derin ampirizmini şu şekilde açıklamıştır: “Kendilerinden önceki zamanlara ve öteki ulusların fikirlerine yeterli saygıyı göstermekle birlikte, kendi sağduyularının önermelerini, kendi durumlarının bilgisini ve kendi deneyimlerinden edindikleri dersleri geçersiz kılmak için antikiteye, geleneklere ve isimlere karşı kör bir hürmet

11. Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, Kitap 1, Bölüm 1; Herodotus, *The Essential Herodotus*, çeviren, sunan ve notlandıran William A. Johnson (New York: Oxford University Press, 2017), 2; İbn Khaldûn, *The Muqaddimah: An Introduction to History*, çev. Franz Rosenthal (1967; Princeton, NJ: Princeton University Press, 2005), 5.

12. Sir Walter Raleigh, *The Historie of the World* (London: Walter Burre, 1614), 4.

içinde olmamaları, Amerika insanının şanından değil midir?"¹³ Madison için kanıt her şeydi.

Paine'in kalemi hiç durmadan, "Yeni bir politik çağ başladı, düşünmenin yeni bir yolu doğdu" diye yazdı.¹⁴ Sadece bağımsızlık ilan etmek bile kendi içinde geçmiş ve gelecek arasındaki ilişki üzerine –tarihî kanıt dediğimiz hususi bir tür kanıt gerektiren– bir tartışmadır. Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nin bir tür tarihî iddialar listesi olmasının nedeni de budur. "Bunu kanıtlamak için" diye yazmıştı Jefferson "gerçekleri tarafsız dünyanın görmesini sağlayın".

Gerçekler, bilgi, deneyim, kanıt. Bu kelimeler hukuktan gelir. 17. yüzyıldaysa o dönem "doğa tarihi" denen alana taşınmışlardır: Astronomi, fizik, kimya, jeoloji... 18. yüzyılda artık tarihe ve politikaya da uygulanmaktaydılar. *Bu gerçekler* mantığın, aydınlanmanın, araştırmanın ve tarihin diliydi. 1787'de Alexander Hamilton, "Toplumların derinlemesine düşünme ve seçim yoluyla iyi bir hükûmet kurmaya gerçekten muktedir olup olmadıkları veya politik yapıları için sonsuza dek şans ve güce bağlı olmaya kararlı olup olmadıkları" ikilemi üzerine bir soru sordu. Bu soru bir bilim insanının deneye başlamadan önce soracağı türden bir soruydu. Cevabını ancak zaman gösterecektir. Fakat zaman çoktan geçmişti. Başlangıç çoktan sonuçlanmıştı. Peki o hâlde tarihin hükmü neydi?

Bu kitap bu soruya, Amerikan tarihinin hikâyesini Kolomb'un 1492'de kıtaları birbirine bağlayan ve sadece birbirine bağlamayan aynı zamanda iç içe geçmiş, düğüm olmuş ve ayrılamaz bir dünyaya neden olan yolculuğundan itibaren anlatarak cevap verme girişimde bulunmaktadır. Amerika kolonilerinin yerleşmesini, ülkenin kuruluşunu, iç ve dış göç yoluyla genişlemesini, iç savaşa sürüklenişini, Avrupa'daki savaşlara girişini, bir dünya gücü olarak ortaya çıkışını ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında bir dünya gücü olarak yükselişini ve rolünü, modern liberal dünya düzeninin –hukukun üstünlüğü, bireysel haklar, demokratik hükûmetler, açık sınırlar ve serbest piyasa– kuruluşundaki duruşunu kronolojik biçimde aktarmaktadır. Bu kitap devletin sınırları dışındaki komünizmle ve sınırları içindeki ayrımcılıkla yüzleşmesini, kendi içindeki çatlakları ve ayrışmaları ve 2001 yılında iki uçağın, *New-York Packet*'in baskıcılarının genç bir anneyle altı aylık bebeğini ve anayasayı içeren veya içermeyen versiyonlarıyla *Columbian Almanack*'i sattıkları ve uzun yıllar önce yok olan dükkânın eskiden bulunduğu noktadan sekiz blok ötedeki Dünya Ticaret Merkezi'nin ikiz kulelerine çarpmasıyla başlattığı savaşı yeniden anlatmaktadır.

13. Thomas Paine, *Common Sense* (Philadelphia: R. Bell, 1776), 17, 12. James Madison, Federalist No.

14 (1787).

14. Paine, *Common Sense*, 18.